

مروری بر مبانی نظریه محاسبه

امیرحسین رجبی مهدی حجازی

۱ گرامرهای مستقل از متن^۱

گرامرها یک مدل محاسباتی هستند و برخلاف اتوماتاهای متناهی که کلمات یک زبان را با قرار گرفتن در استیت اکسپت پذیرش می کنند، کلمات زبانی را به کمک تعدادی قاعده^۲ تولید می کنند.

تعریف ۱ گرامر مستقل از متن یک چهارتایی $G = (V, \Sigma, S, P)$ است که به ترتیب V مجموعه متناهی متغیرهای گرامر، Σ مجموعه متناهی حروف الفبا، S متغیر شروع گرامر ($S \in V$) و P مجموعه متناهی از قواعد که به فرم $A \rightarrow \alpha$ هستند که $A \in V$ و $\alpha \in (V \cup \Sigma)^*$.

مثال: گرامر زیر زبان $L = \{a^n b^n \mid n \in \mathbb{N}\}$ را تولید می کند.

$$G = (\{S\}, \{a, b\}, S, \{S \rightarrow aSb, S \rightarrow \Lambda\})$$

$$S \rightarrow aSb$$

$$S \rightarrow \Lambda$$

یا به طور خلاصه $S \rightarrow aSb \mid \Lambda$ واضح است که $\Lambda \in (V \cup \Sigma)^*$ و به معنای قابلیت جایگزینی S با رشته تهی است؛ در نتیجه تولید یا پروداکشن می تواند خاتمه یابد.

برای نشان دادن نحوه تولید یک کلمه به کمک زبان از نماد های $\Rightarrow^*$ و $\Rightarrow^n$ استفاده می شود.

مثال: گرامر G که در بالا توصیف شد را در نظر بگیرید، رشته $aabb$ به صورت زیر از قواعد گرامر مشتق^۳ می شود:

$$S \Rightarrow aSb \Rightarrow aaSbb \Rightarrow aa\Lambda bb \Rightarrow aabb$$

یا به طور خلاصه $aabb \Rightarrow_G^* S$ نوشته می شود که یعنی با تعدادی مرحله به رشته مذکور می رسیم. همچنین با زیرنویس G مشخص می کنیم که از قواعد گرامر G استفاده شده است.

تعریف ۲ اگر $G = (V, \Sigma, S, P)$ یک گرامر مستقل از متن باشد، منظور از زبان تولید شده توسط G ،

$$L(G) = \{x \in \Sigma^* \mid S \Rightarrow_G^* x\}$$

است. زبانی مستقل از متن است اگر گرامر مستقل از متنی وجود داشته باشد که آن را تولید کند.

¹Context Free Grammar

²Production Rule

³derivation